

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 358 8° (LN 763)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielnst. 358 8° (LN 763)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 358 8° (LN 763)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 358 8° (LN 763)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielms. 358 8° (LN 763)

DA BOX

N° 358.

Sc. Haeror fecit

= LN 763

ASSERTIONES
DE
IVRAMENTIS
LICITIS ET ILLICITIS:
propositæ in dispu-
tationem,
à
Nicolao Hemmingio,
in Decembrj.
Anno 1568.

HAFNIÆ,
Excudebat Laurentius
Benedictus
1568. X

X
A
s

R

nia iurati
promiscu
merē in

Vt
sum. Ne
sublata,
damentis
mane ra
fruolisq
turnom
G infa
suspici

No
legi addi

ASSERIUS
EPISTOLAS
IARAHMENIIS
LICITAS ET ALITER

RIAH
volumen I

1.

Recetè instituj pios de iuris ita-
randj religione, valdè neces-
sarium est: ne, vel cum Ma-
nichæis & Anabaptistis om-
nia iuramenta impiè aboleant: vel cum
promiscua hominum multitudine, te-
merè iuramentis assuecant.

2.

*V*trumq; sanè valdè est pernitio-
sum. Nam vt religione iuramentorum
sublata, sublata & fides est iusticiæ fun-
damentum, & sine qua omnis vitæ hu-
manæ ratio periclitatur: Ita temerarijs
friuolisq; iuramentis & periurijs, pollui-
tur nomen Dei: *Vnde* horrendæ pœnæ,
& in familijs, & in rebus publicis sœpè
conficiuntur.

3.

*N*on enim frustrà hæc comminatio
legi addita est: Non habebit Deus in-

A2

son-

fontem, qui assumperit nomen Dei sui
in vanum. Et Sapiens ait: vir multum
iurans, replebitur iniquitate, & non
discendet plaga de domo eius.

4.

Taceo Papistarum commentum, qui
tametsi patentur quædam iuramenta
Christianis licita esse: tamen perfectis,
quos fingunt, omnem iurisiurandi usum
adimunt. 5.

Vt autem ordine iusto procedamus:
primum, quid sit iuramentum dicemus,
notatis præcipuis generibus. Deinde,
quæ in legitimo iuramento requiruntur
expendemus. Tum, regulas colligemus,
quibus regi conuenit iuramenta. Postea-
mò, illicitorum iuramentorum, & dira-
rum, execrationum & deuotionum ab-
ominationem & pœnâ indicabimus.

6.

Iuramentum itaq; propriè est inuo-
catio

catio & attestatio Dei, super re, quam
vel affirmamus, vel negamus, sub con-
ditione pœnæ, si fallimus. Vulgo autem
sic: Iuramentum est affirmatio vel ne-
gatio, sacræ rei attestatione firmata.
Sed prior definitio, ex verbo Dei: po-
sterior, ex consuetudine iurantium, de-
sumpta est.

7.

Est autem duplex iuramentum. Sim-
plex, ut inter priuatos: Solenne seu pub-
licum, ut inter populos diuersarum na-
tionum: ut inter principem & populum.
Vtrumq[ue] est aut assertorium, de re præ-
senti vel præterita: aut promissorium,
quum promittitur aliquid Sacramento
iurisurandi interposito.

8.

Iurans autem duo petit: primum, ut
Deus sit testis eorum, quæ iuramento
affirmantur vel negantur. Alterum, ut

A 3

si

fit vltor, si fellerit. Cum ergò quis dicit: testis est mihi Deus, vel, iuro per Deum, sensus est: Deum, quem inuoco, in testem voco, & ab eo peto, vt si falsam, me puniat iuxta comminationem: Non habebit Deus insontem, quisquis vanè usurpauerit nomen eius.

uit, vel
discuntur
esse possit.

Verita-

buet, qua ip-
boli hostis

Gea que
tur & ama-

Cogita
quòd Deus
præmis or-
horrendis p-

9.

Vt itaq; iurans fit cautior, cogitet ordine hæc quinq;: præsentiam Dei, omniscientiam, veritatem, iusticiam & potentiam.

10.

Præsentia Dei cogitatio, accendet in iurante timorem Dei & reuerentiam erga Diuinam maiestatem: vnde fiet, vt coram tanta maiestate nihil temere effutiat, asseueret aut promittat.

II.

Cogitatio omnisciæ, tribuet Deo hanc laudem: quòd, vt omnia no-
uit,

Ne au-
cariturum
vel panas
sumperit
qua potest
nia que ve-

uit, vel occultissima: ita omnium quæ dicuntur & fiunt, locupletissimus testis esse possit.

12.

Veritatis præterea laudem Deo tribuet, qua ipse mendacia, tanquam Diabolii hostis sui signa, aduersatur & odit, & ea quæ vera sunt, tanquam sua tueritur & amat.

13.

Cogitatio iusticiæ diuinæ monet, quod Deus & pium iuramenti usum, præmijs ornare: & contraria, periuros horrendis pœnis punire velit.

14.

Ne autem quis putet, vel præmijs caritatum, si piè & sanctè iurauerit: vel pœnas euasurum, si vanè nomen Dei sumpserit: potentia Dei cogitanda est, qua potest omnia quæ vult, & vult omnia quæ verbo suo promisit.

A 4

Iam

15.

Iam, ut secundo loco proposuimus,
expendamus quæ ad legitimum & ne-
cessarium iuramentum requiruntur. Ie-
remias tria ponit, cum inquit: Iurabis
in veritate, & in iudicio, & in iusti-
cia.

16.

Veritas est, non fluctuans opinio:
sed firma & solida noticia eius rei super
qua iuratio fiet. Nam qui incertus est
aut dubius, & nihilominus iurat: is &
Deum contemnit, & se vanitatis perie-
culo apud homines exponit.

17.

Iudicium est deliberatio & consul-
tatio in mente iurantis, quo ut Deum,
quem testem adhibet, in conspectu ha-
bet: ita cauet, ne tempestate affectuum,
aut incogitantia abripiatur ad iuran-
dum id, cuius postea ipsum pœnitabit.

Hoc

18.

Hoc ergò iudicium, quod timore
Dei regitur, facit ut nec in re falsa quis
iuret: nam hoc esset Deum mendacem
testem producere: nec in re leui, quod
esset Deum contemnere, & ipsius San-
ctum nomen paruifacere: nec in re, cui
facile fides adhiberi posset, vel sui eu-
dentia, vel grauitate & autoritate di-
centis, nam hoc esset plane superuacane-
um: nec in re, quæ humano testimonio
confirmari sine iurisjurandi religione
possit, nam hoc esset repudiare testimo-
nium dininitus oblatum: nec in re turpi,
impia, iniusta, impossibili, si promisso-
rium iuramentum petitur. Nam hoc
manifestè contra legem naturæ, & con-
tra mandata Dei esset.

19.

*Iusticia causas iurationis iustas esse
vult. Ut enim iudicium incautum, ve-*

A 5

ritas

ritas falsum: ita iusticia illicitum iuramentum repudiat.

20.

Isocrates duas causas iustas numerat, in quibus iuramentum delatum suscipere possumus, videlicet, cum, aut de nostra fama & existimatione agitur, aut de salute amicorum: videlicet, ut aut liberemus nos ipsos turpi crimine, aut amicos periculo. Non vult honestos, probos & modestos, iuriurandum postulare: ne in aliquam avaritiae, aut priuati commodi suspicionem veniant.

21.

Hæc Isocratis hominis Ethnici sententia, monet quanta religio iurisiurandi olim fuerit, etiam apud homines ignaros Euangeli: quæ profectò res meritò multos, qui Christiani dici volunt, extremæ vanitatis accusat: qui sola levitate adducti, singula ferè verba, singularis iurantibus necessaria, cum à postulatur di religioni

gulis iura polluant.

Etsi as
in Ethnico
candum in
sint iuratio

Quatuor
& piis lici
probatis in
cum agitur
salus & exi
men venit.

iurantis nec
ta, cum à
postulatur
di religioni

Vbi au
sarum nece

*gulis iuramentis in contumeliam Dei
polluunt.*

22.

*Etsi autem Isocratis sententiam, ut
in Ethnico probo: tamen clarius expli-
candum iudico, quænam iustæ causæ
sint iurationis apud Christianos.*

23.

*Quatuor proinde causas necessarias
& pias liciti iuramenti, in exemplis ap-
probatis inuenio: quarum prima est,
cùm agitur gloria Dei. Secunda, cùm
salus & existimatio proximi in discri-
men venit. Tertia, quoties de propria
iurantis necessitate disceptatur. Quar-
ta, cùm à magistratu iustis de causis,
postulatur testimonium sub iurisuran-
di religione.*

24.

*Vbi autem nulla harum quatuor cau-
sarum necessariò requirens iuramentum
sub-*

subsit: iusta ira Dei prouocatur in iurantem, vt in eum qui nomen Domini sacrilegè polluat.

25.

Porrò, quia contingit vt homines aliquando iurent, vel coacti metu, vel errore decepti, vel affectibus abrepti: tenendæ sunt regulæ, quibus huiusmodi iuramenta regi oportet.

26.

Prima regula. Quicquid iuratum fuerit, siue Deo, siue homini, quod cum gratia Dei & sine peccato præstari potest: omnino præstandum est.

27.

Vbi ergò tantum de nostra vita & fortunis agitur, nomen Dei præferemus nostræ incolumitati.

28.

Ex hac regula sequitur, quod pius ne hosti quidem fidem, quam iure iurando firma-

*firmavit,
crimen inc.*

*Iure pre-
datur, quo
luerit, quan
ware.*

*Punitio
di ab hoste,
bro. cap.: 1
dicit, populi
legiones qui
mentum pac
perfidia ex i
tim in ultio
fractum ap
manasse: an
minibus ad
magisibus
vise. Tana*

*in in
Dumini*
*homines
retu, vel
abrepti:
dium/fundi
dum/ikatum
quod cum
estari po
a vita &
referimus
quod pius
reinrādo
firma*

firmauit, fallere debeat: ne in periurij
crimen incidat.

29.

*Iure proindè M. Regulus in hoc lau-
datur, quòd potius mortem oppetere vo-
luerit, quam fidem hosti datam non ser-
uare.*

30.

*Puniti diuinitus violati iurisiuran-
di ab hoste, insigne apud Horosium, li-
bro 5. cap: 18. habemus exemplum, vbi
dicit, populum quendam Romanorum
legiones quibus sese dedidit, & per iura-
mentum pacem cum ipsis inijt, subita
perfidia ex insperato occidiſſe. Unde sta-
tim in vltionem tanti periurij panem
fractum apud populum illum sanguine
manasse: animātia quoq; domestica ab ho-
minibus ad sylvas discessisse, balatibus,
mugitibus & latratibus cœlum reple-
uisse. Tandem populum illum à Lucio*

pom-

pompeio esse victum, & planè extinc-
tum &c. Vsq; adeò ira Dei exarsit in
fædifragos & periuros.

31.

Secundā. Si cum mandatis Dei
pugnat, ad quod se aliquis iureiurando
astrinxit: nequaquam præstandum est.
Nam quod Deo displicet, non debet pius
velle. Quare illud, nec iuratus, nec iniuratus
præstabat. Siquidem, cum non sit
sui iuris, non licet ut contra voluntatem
Dei se obliget.

32.

Monachus proinde & Monacha
errore seducti, postquam rectius insti-
tuti fuerint, possunt votum iureiurando
firmatum violare.

33.

Cum enim scriptum est à Propheta &
à Christo pronunciatum, ut decretum
Dei inuiolabile: frustra me colunt doc-
trinis

extinc.
arbitri
trinis & mandatis hominum : contra
Deum peccant, qui, vel ob votum, vel
bonam alioqui intentionem, hoc Dei de-
cretum transgrediuntur.

34.

Hac regula excusatur David, qui
non interfecit Nabal, qui tamen se eum
occisurum religione iurisiurandi astrin-
xit: Scriptum est enim , Non occides.
Saul autem, qui se magis dilexit, quam
Deum: potius voluit impium & iniu-
stum iuramentū præstare, quam videri
aliquid contra iuramentum facere: A-
deo, quod filium, virum Sanctum, ne
videretur periurus, de medio tollere vo-
luerit. Sic & Herodes, duplicauit pec-
catum , saeuens in innocentem Iohan-
nem , propter stultum & temerarium
iuramentum.

35.

Etsi autem is, qui vel errore decep-
tus,

tus, vel affectibus abruptus iurat, iurando peccat: tamen, non est duplicandum peccatum, si contra voluntatem Dei fuerit, quod iuratum est.

36.

Huc dictum Isidori pertinet: in malis promissis, rescinde fidem: in turpi voto, muta decretum: quod incaute vovisti, ne facias: Impia est enim promissio, quæ cum scelere adimpleteur.

37.

Tertia regula. Iuramenta, quæ vel implicitam, vel expressam habent conditionem annexam, haud obligant, non seruata conditione: Sed iuratus iudicio & sententia iudicis absolui debet.

38.

Cum his nequaquam pugnat præceptum Dominij, Matth. 5. Ego dico vobis, ne omnino iuretis: sed sit sermo vester: est, est: non, non.

Nam

N
tris legen
jurabis:
rando, i
dammat,
quod Sac
conuenit.

Qui
periurij p
luti nomi
iurant,
delicet,
peierant
sime Je

E
non lice
dium ac
creatura

39.

Nam Christus non ibi tollit Patris legem: videlicet, per nomen meum iurabis: Sed leuitatem Iudeorum in iurando, iurandi formas, & periurium damnat, quibus polluitur nomen Dei, quod Sacrosanctum ab omnibus haberi conuenit.

40.

Quicunq^z, enim ex leuitate iurant, periurij periculo obnoxij sunt & rei poluti nominis diuini. Qui per creaturas iurant, violent iuris iurandi legem: videlicet, per nomen meum iurabis: qui peierant, maledictioni & vindictæ diuinæ se subiiciunt.

41.

Etsi autem per creaturas iurare non licet: tamen res nobis charas in medium adducere, tanquam pignora & creaturas Dei, tanquam gloriæ diuinæ

B

Sym.

Symbola licet. Paulus Deum testem in-
uocat in animam suam. Moses testes in-
uocat, cælum & terram ipsius opificis
intuitu. Sic, cum iuramus per Deum
& Sanctum Euangeliū, Deum qui-
dem testem dictorum facimus: nobis ve-
ro pœnam imprecamur, si fallimus, quæ
est priuatio fructus Euangeliū, adeoq;
beneficiorum Christi.

42.

~~Ad hoc for item~~: Augustinus proinde rectè ait: Iu-
~~exclusum~~: ratio falsa, est pernitiosa, vera pericu-
~~rum pœna~~: losa, nulla secura.

43.

Porrò, cum tantum sceleris sit in
temerarijs iuramentis & periurijs: quis
poterit oratione explicare, quantum sit
abominationis in usitatis vulgo diris
execrationibus & deuotionibus?

44.

Audire est enim multos, qui non so-
lum

lum iurant temerè, per mortem & vul-
nera Dei: verum etiam morte & vulne-
ribus Dei abutuntur, ad horrendas
execrationes & diras deuotiones, ad
quas absq; omni dubio contremiscunt
Angelj Dei, cum audiunt maledictio-
ni & perniciei hominum, accommo-
dari mortem & vulnera Dei: vnde be-
nedictio & salus hominum effluxit.

45.

Hanc horrendam blasphemiam
olim apud nonnullas gentes pius magi-
stratus puniuit: interdum mutilatione
membrorum, vt digitorum, aurium,
narium: interdum execitione linguae,
nonnunquam submersione in proxima
flumina.

46.

Scribitur Ludouicus, rex Gallia-
rum, ciuem quendam Parrhisiensem,
propter huiusmodi diras, per mortem

B 2

G

*& vulnera Dei, deuotiones, puniuisse:
ad moto labijs ipsius candente ferro, vt
in ijs per quæ peccarat, puniretur, in
terrorem & exemplum aliorum.*

47.

*Verum, cum hoc quidam ex Satra-
pis iudicarent crudelius, adeunt regem,
improbant factum: quibus sanctus rex
respondet: Optarem mihi tale stigma
inuri labijs, toto vitæ meæ tempore por-
tandum: modò possim blasphemiam
istam de meo regno tollere.*

48.

*Præclara vox, & digna verè Chris-
tianissimo rege: cuius exemplum si
multi imitarentur, minus prouocare-
tur ira Dei, & sanctior esset, & pri-
uata, & publica disciplina.*

49.

*Sed, prob dolor, ita inualuit deie-
randi & execrandi consuetudo, in om-
nia*

*nibus statib
ueteratam le
raneris.*

*Huius m
rentes, qui su
cent abuti non
iustri Euange
singulis ferè
re, non admon
ante dñm cæn
magistratus,
prophanatores
mensit custos?*

*QV
Vtrum p
contra interdi
uestri gustans*

nibus statibus hominum : ut facilius in-
ueteratam lepram, quam hoc malum cu-
raueris.

50.

Huius mali rei sunt : Primum pa-
rentes, qui suos domesticos exemplo do-
cent abuti nomine diuino. Deinde, mi-
nistri Euangeli, qui eos quos norunt,
singulis ferè verbis iuramenta adhibe-
re, non admonent in priuato colloquio
ante usum cœnæ Dominicæ. Postremò,
magistratus, qui legem non statuit in
prophanatores nominis diuini : cum ta-
men sit custos utriusq; tabulæ.

QVÆSTIO.

*Vtrum peccauit nec ne, Ionathas
contra interdictum patris, de melle syl-
uestri gustans ?*

358

358.